

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Justis- og beredskapsdepartementet,
Lovavdelingen
Pb 8005 Dep
0030 OSLO

Deres dato	Deres referanse	Vår referanse	Vår dato
		2014/1878 JED	15.09.2014

Høring - Forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv.

Statens sivilrettsforvaltning viser til departementets høringsbrev av 17. juni 2014 vedlagt høringsnotat av samme dato om forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv. Høringsfrist er 17. september 2014.

4.2.10.3 Gradering av lovbrudd i straffeloven 2005 og spørsmålet om foreldelse

Høringsnotatets punkt 4.2.10.3 omhandler spørsmål om hvordan gradering av lovbrudd i straffeloven av 2005 kan få konsekvenser for foreldelsesfristene: «En konsekvens av hvordan lovbrudd er gradert i straffeloven 2005 er derfor at foreldelsesfristene i noen tilfeller kan bli kortere enn i straffeloven 1902 [...] Departementet har likevel, for ordens skyld, vurdert om systemet for graderingen av lovbrudd i straffeloven 2005 har særlig uheldige konsekvenser for foreldelsesfristens lengde. Departementet kan for sin del ikke se at det foreligger slike konsekvenser.»

Voldsoffererstatningsordningen har regler om foreldelse, som er knyttet opp mot strafferettslig foreldelse, og som danner et tidsmessig ytterpunkt for når erstatningskrav kan fremmes. Det følger av voldsoffererstatningsloven § 3 andre ledd, at erstatningskravet må fremsettes før det er foreldet etter reglene i foreldelsesloven. Det er likevel tilstrekkelig å fremsette kravet før skadevolderens straffansvar er foreldet etter reglene i straffeloven.

Forslaget som nå ligger til vurdering kan innebære en kortere strafferamme for visse lovbrudd. Ved innføring av en kortere strafferamme for voldshandlinger vil man få en innsnevring av tidsmessig yttergrense for når voldsoffererstatning kan tilkjennes.

I voldsoffersaker der strafferettslig foreldelse har inntrådt vil det likevel også vurderes om erstatningskravet er foreldet etter reglene i foreldelsesloven. Kravet om erstatning vil derfor uansett foreldes tidligst 3 år etter hendelsen.

4.3.2 Tilpasningsbehov som følge av at ordningen med påtalebegjæring ikke videreføres

Høringsnotatets punkt 4.3.2 omhandler følgene av at ordningen med påtalebegjæring ikke videreføres: «Ved ikraftsettingen av straffeloven 2005 vil de alminnelige reglene om påtale følge av § 62 a i straffeprosessloven, som innebærer at alle lovbrudd i utgangspunktet er undergitt ubetinget offentlig påtale. Ordningen med påtalebegjæring fra fornærmede som formelt vilkår for å strafforfølge er ikke videreført i straffeloven 2005, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) punkt 4.1.5.4 side 62 flg. og Innst. O. nr. 72 (2004-2005) punkt 3.2 side 13.»

Postadresse
Postboks 8027 Dep
0030 Oslo
www.sivilrett.no

Kontoradresse
Holbergsgate 1
Org. nr.
986 186 999

Telefon
22991325

Saksbehandler
Joakim Mejdell-
Edvardsen
Direktetelefon
22991302

E-post
joakim.edvardsen@sivilrett.no
post@sivilrett.no

Voldsoffererstatningsloven inneholdt tidligere et vilkår om at det straffbare forholdet må være «(...)anmeldt til politiet med begjæring om straff, og begjæringen ikke senere er trukket tilbake», jf. loven § 3 annet ledd. Vilåret om påtalebegjæring fra fornærmede ble fjernet i voldsoffererstatningsloven ved endringsloven av 2008. Det fremgår av Ot.prp. nr. 10 (2007-2008) side 24-25 at Justisdepartementet la avgjørende vekt på at Stortinget hadde vedtatt endringer i straffeprosessloven som opphever ordningen med påtalebegjæring fra den fornærmede, slik at det når endringene trer i kraft vil være den offentlige påtalemyndighet som skal påtale handlingene. Et vilkår om begjæring om straff i voldsoffererstatningsloven ble derfor ansett å være overflødig, mens det i hovedregel fortsatt er et vilkår at forholdet må anmeldes.

Hensynet bak vilåret om at voldshandlingen må være anmeldt er at anmeldelsen vil bidra til at straffbare handlinger generelt og voldsforbrytelser spesielt blir påtalt og gjerningspersonen straffet. Videre er terskelen for å gi en falsk anmeldelse trolig høyere enn terskelen for å sende en søknad med uriktige opplysninger, jf. Ot.prp. nr. 10 (2007-2008) side 23.

Erstatningsnemnda for voldsofre (nemnda) har avslått søknader om voldsoffererstatning der fornærmede ikke har bidratt i tilstrekkelig grad ved etterforskningen, se blant annet ENV-2014-172. Nemnda har også avslått søknader der den fornærmede uttrykkelig har tatt forbehold om at han/hun ikke ønsket å fremme påtalebegjæring, se ENV-2013-3040.

Statens sivilrettsforvaltning ser det hensiktsmessig å presisere i merknad til lovbestemmelsen at selv om det ikke lenger er et krav om påtalebegjæring fra fornærmede, vil fornærmedes bistand til politiet kunne ha betydning for vurderingen av søknaden om voldsoffererstatning.

4.4.3 Punkter hvor det foreslås justeringer (endringer i annen lovgivning)

Overskridelse av grensene for nødverge

Det fremgår av høringsnotatet side 76, første avsnitt, at det foreslås enkelte justeringer i voldsoffererstatningsloven, herunder i loven § 1, første ledd siste punktum, som omhandler adgangen til voldsoffererstatning ved overskridelse av nødverge. Regelen om straffrihet ved overskridelse av nødverge i straffeloven 1902 § 48 fjerde ledd er ikke videreført i straffeloven 2005. Paragraf 48 fjerde ledd har imidlertid en viss parallell i straffeloven 2005 § 81 bokstav b, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) punkt 30.1 side 472. I departementets forslag til endring av voldsoffererstatningsloven § 1, første ledd siste punktum, foreslås det derfor til overveielse at det inntas en henvisning til situasjonen med overskridelse av grensene for nødverge i straffeloven 2005 § 81 bokstav b nr. 2. Videre foreslås det foretatt en justering i ordlyden i voldsoffererstatningsloven § 1 første ledd siste punktum, som reflekterer at det etter straffeloven 2005 § 81 beror på et skjønn om det er aktuelt med straffritak, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) punkt 30.1 side 472.

Statens sivilrettsforvaltning støtter dette forslaget. Etter vårt syn er det positivt at det avklares i selve lovteksten at det kan ytes voldsoffererstatning selv om gjerningsmannen gis straffritak etter reglene om nødverge, i likhet med hvordan loven i dag lyder.

5.3 Kartlegging av endringsbehov i annet forskriftsverk

Statens sivilrettsforvaltning viser til det som fremgår av høringsnotatet side 106: «I forskrift 23. januar 1981 nr. 8983 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling, må henvisningene i § 1 til straffeloven 1902 §§ 44 og 46 erstattes av henvisninger til de tilsvarende bestemmelsene i straffeloven 2005. Det kan ut fra ordlyden i § 1 sammenholdt med henvisningen til § 44 synes noe uklart om man har ment å vise til hele § 44 i straffeloven 1902 eller om det bare har vært meningen å vise til første ledd. Svaret på

dette vil avgjøre om dagens henvisning skal erstattes av en henvisning til hele første ledd i straffeloven 2005 § 20 eller om det bare skal vises til § 20 første ledd bokstav a, b og d.»

Det har i praksis ikke vært differensiert mellom de ulike grunnlagene for at skadevolder er utilregnelig, ved behandlingen av saker som reguleres av voldsoffererstatningsforskriften, se blant annet ENV-2010-900. Statens sivilrettsforvaltning anbefaler at dagens henvisning erstattes av en henvisning til hele første ledd i straffeloven 2005 § 20, som omfatter alle utilregnelighetsgrunnlag.

Med hilsen

Ellen Ystgaard Tjemsland
seksjonssjef

Elektronisk godkjent

Joakim Mejdell-Edwardsen
seniorrådgiver